

Summary

Features of musical self-education of senior pupils

Ilinitka N.S.

The article deals with the structure of self-education of senior pupils, necessary tasks for the development of self-education are revealed, among them formation of the own judgment about the music art, activation of striving for music self-development, development of readiness for music self-education. Peculiarities of the process of music self-education of the pupils of senior forms and usage of individual approach when forming independence of senior pupils have been mentioned separately.

Key Words: *self-education, music self-education, senior pupils, individual approach.*

УДК 378 : 78. 07

Камінська К.С.,

магістр

Бенера В. Є.,

доктор педагогічних наук, професор

(м.Кременець)

Творчість Михайла Вериківського у контексті сучасних наукових досліджень

«Скрізь, де іде рух за українську музику, ми чуємо ім'я М. Вериківського»

М. Грінченко

У статті висвітлено мистецькі здобутки та внесок Михайла Вериківського у розвиток української музичної культури. Кременеччина впродовж кількох століть дала українській і світовій культурі й освіті чимало відомих особистостей. Серед них постать М. Вериківського, творчий доробок якого фігурує в усіх енциклопедичних виданнях України. Відзначено, під яким впливом формувався М. Вериківський як композитор, хормейстер, критик-публіцист, педагог, громадський діяч.

У статті розкрито мистецькі здобутки М. Вериківського у наукових доробках сучасних науковців, які розкривають значення творчості відомого українського композитора в сучасній українській музичній культурі. Проаналізовано та узагальнено наукові розвідки сучасних дослідників про творчі досягнення композитора, адже відродження національного мистецтва неможливе без примноження музичної культури кращими творчими надбаннями вітчизняних композиторів. У дослідженнях учених-музикознавців творча особистість М. Вериківського постає у найрізноманітніших проявах. Розглянуто аспекти його хорової, оперної та симфонічної творчості, висвітлено глибину і вагомість мистецьких здобутків композитора, його роль як «першопрохідника української музики».

Дослідження постаті М. Вериківського спрямовує на необхідність переосмислення цінності його внеску у розвиток української музики, поглиблення наукових пошуків ще не вивчених сторінок творчості митця.

Ключові слова: *Михайло Вериківський, українська музична культура, музичне мистецтво, першопрохідник української музики, мистецькі здобутки композитора.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Актуальним для музикознавчої науки є дослідження та збереження досягнень української музичної культури, а саме творчості М. Вериківського як першопрохідника української музики. Адже відродження національного мистецтва неможливе без примноження музичної культури кращими творчими надбаннями вітчизняних композиторів.

Михайло Іванович Вериківський (1896 – 1962) – видатний композитор, класик української музики першої половини ХХ ст., хормейстер, фольклорист, музикознавець-теоретик, педагог. Його величезна музична спадщина охоплює практично всі відомі жанри – від камерних до музично-театральних, у багатьох з них він був першовідкривачем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми... Незважаючи на непересічну роль особистості М. Вериківського в історії вітчизняного мистецтва та попри те, що в багатьох музичних жанрах він виступив першовідкривачем, його спадщина й дотепер залишається малодослідженою.

Творчий шлях композитора вивчали українські музикознавці: Н. Герасимова-Персидська, А. Рудницький, Б. Фільц, Н. Шурова, А. Терещенко. Особливості культурно-

мистецького життя Кременеччини та його вплив на творчість М. Вериківського висвітлені у публікаціях І. Гринчук, О. Легкун, Г. Чернихівського, О. Смоляка.

Творча постать митця фігурує в усіх енциклопедичних виданнях України: Українська Літературна Енциклопедія (1988 р.), Українська Радянська Енциклопедія (1978 р.), Музыкальная енциклопедия (за ред. Ю. Келдиша, 1973 р.), Мистецтво України: Бібліографічний довідник (за ред. А. Кудрицького, 1997 р.), Мистецтво України: Енциклопедія (1995 р.), Митці України: Енциклопедичний довідник (1992 р.), Енциклопедія українознавства (за ред. В. Кубійовича, 1993 р.), Короткий словник діячів української культури (упор. Б. Водяний, 1992 р.).

Значною мірою висвітлюють творчість композитора матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Михайло Вериківський у контексті української музичної культури та освіти», присвячені 115-й річниці від дня народження видатного українського композитора, яка відбулася у м. Кременець у 2011 році.

Формулювання цілей статті... Мета статті - здійснити аналіз мистецьких здобутків М. Вериківського та проаналізувати наукові доробки сучасних науковців, які розкривають значення творчості відомого українського композитора в сучасній українській музичній культурі.

Виклад основного матеріалу... Як композитор М. Вериківський охопив майже усі найважливіші жанри. Серед створеного ним хори і хорова поема «Гайдамаки», пісні, романси, дуети, опери («Діла небесні», «Сотник», «Наймичка»), музична комедія «Вій», перший український балет «Пан Каньовський», перша українська ораторія «Дума про дівку-бранку Марусю Богуславку», кантати, вокально-симфонічні цикли «В дні війни» та «Варшавський цикл», твори для оркестру. У кінці 1920-х рр. музикант працював диригентом у Київській опері, а у повоєнні очолював кафедру диригування столичної консерваторії.

І. Антонюк зазначає, що, на жаль, сьогодні творчість М. Вериківського не належить до когорти епохальних імен, як М. Лисенко, С. Людкевич, чи Ференц Ліст, але його доробок стає важливим історичним етапом у становленні української національної музики [1, с. 18-19].

Видатний український композитор першої половини ХХ століття Михайло Іванович Вериківський народився 21 листопада 1896 р. в місті Кременець Тернопільської області. Старовинне містечко було свідком багатьох історичних подій в житті українського народу, а Кременеччина впродовж кількох століть дала українській й світовій культурі та освіті чимало відомих особистостей. Серед них родини Черкавських, Козубських, Шумовських, Гіпських, династії Матерських, Думицьких та Вериківських [7, с. 89].

Н. Герасимова-Персидська зазначає, що з самого дитинства юнак зростав в любові до народної пісні. У сім'ї всі співали від малого до великого, тому не дивно, що маленький Михайло захоплювався музикою з дитинства. На родинно-національних традиціях сім'ї сформувалася ментальність майбутнього композитора. Як зазначає Г. Чернихівський, традиції родинного музичного виховання, які були закладені в Кременці, М. Вериківський зберіг у своїй сім'ї [10, с. 78]. Музика стала для М. Вериківського справжнім покликанням. Вже під час навчання у Кременецькому комерційному училищі Михайло Іванович здійснює свої перші композиторські спроби. Це і романси, і фортепіанні п'єси для оркестру народних інструментів, кантата.

Навчання у Київській консерваторії значною мірою вплинуло на формування особистості молодого композитора. Велике значення для становлення творчості М. Вериківського мало його спілкування з музичним теоретиком і педагогом Б. Яворським. Він не тільки прищеплював любов до народної пісенної творчості, а й учив розкрити її багатства [5, с. 3-7].

М. Вериківський як композитор, хормейстер, критик-публіцист, педагог, громадський діяч, формувалася під впливом таких умов:

- атмосфера живого зв'язку з широкими масами;
- палкі суперечки про завдання і шляхи розвитку нового радянського мистецтва;
- інтенсивна робота над удосконаленням професійної майстерності. Проте в творчості композитора завжди було здорове реалістичне начало.

Вирішальний вплив на формування мислення композитора відіграла поезія Тараса Шевченка. Він створює опери «Наймичка» і «Сотник». «Наймичка» є унікальним явищем в оперному мистецтві, адже їй притаманна двожанровість. Не менший вплив на композитора відіграла інтимна лірика Лесі Українки, Максима Рильського та ін.

М. Черепанин зазначає, що знання історії суттєво вплинуло на розвиток творчості М. Вериківського. Звернення митця до архаїчних фольклорних джерел вплинуло значною мірою на вибір сюжетної основи його творів. Визначення ролі М. Вериківського як «першопрохідника української музики» полягає, на думку Т. Романишиної, у «засвоєнні новітніх авангардних тенденцій, організації культурно-творчого процесу, прокладенні шляхів розвитку нових жанрів і, передусім, – у практичній розробці нових естетичних позицій музичного мистецтва на основі національної ідеї» [9, с. 17].

Вериківському разом з М. Леонтовичем, К. Стеценком, Я. Степовим та П. Козицьким, за висловом М. Булди, випало закласти фундамент української культури ХХ століття. Він створює перший український балет «Бондарівна» (або відомий також під назвою «Пан Каньовський»), ораторію «Думка про дівку-бранку», симфонічну сюїту «Веснянки», реквієми пам'яті М. Лисенка, М. Леонтовича. Написав композитор також хорову фантазію «Гайдамаки», вокальну поему для баса з оркестром «Чернець», хори, серед яких найбільш знаменитий «Світе ясний» [2, с. 27].

Важливе місце в доробку композитора займає фортепіанна творчість, яка налічує не так багато творів, але які представляють собою велику цінність. Серед них – «П'ять п'єс для фортепіано», «Танець», «Войовничий марш» (все це першодруки композитора 1923 р.) [1, с. 20-21].

Цікавим є фортепіанний цикл «Волинські акварелі» (1943 р.), у який входять:

1. «Поганське місто Велинь».
2. «Вечір в Авратинських горах».
3. «Комедіанти на контрактовій ярмарці у Дубні (XVIII ст.)».
4. «На Свігязькому озері».
5. «Весняні ігрища біля Дівочого озера на Кременеччині (XIII ст.)».

Як підкреслює Н. Шурова, це картини милої серцю композитора батьківщини: пейзажі, історичні зарисовки... Всі картини пройняті глибокою поетичністю, ліризмом [12, с. 30].

Хоровий спів займав велике місце в житті кременчан, що справило надзвичайно великий вплив на творчий світогляд М. Вериківського. Він розпочав писати обробки народних пісень для хору вже у студентські роки: «Ой піду я понад лугом», «Ой у чистім полі», «10 народних пісень без супроводу», цикл весняних обрядових пісень для солістів, хору та фортепіано «Крокове колесо».

М. Вериківський створює один з найбільших і найвизначніших своїх творів – ораторію «Дума про дівку-бранку Марусю - попівну Богуславку». Саме цим твором він виступає як першовідкривач жанру національної ораторії. Значним внеском в українську музичну культуру стала оркестрова сюїта «Веснянки» з варіаційним розвитком народних мелодій. Цінність сюїти полягає в тому, що це один з перших національних оркестрових творів.

Плідна праця в театральних жанрах привела до написання «Пана Каньовського» («Бондарівна»), що знаменувало народження українського балету. Зверненням до оперної творчості стала сатирична одноактівка «Діла небесні» за гуморескою Остапа Вишні, музична комедія «Вій» за М. Гоголем, лірична камерна опера у двох картинах «Сотник» за Т. Шевченком. Композитор написав близько п'ятиста хорів а капела та із супроводом, обробки народних пісень. У вокальній музиці значне місце посідають романси на зразках високої поезії, яким притаманний ліризм та глибокий психологізм. У творчому доробку Вериківського є також обробки народних пісень для голосу в супроводі фортепіано, масові пісні, пісні для дітей, музика до драматичних вистав, кінофільмів, радіовистав [8, с. 99-100].

У дослідженнях сучасних учених-музикознавців творча особистість М. Вериківського постає у найрізноманітніших проявах: розглянуто аспекти його хорової, оперної та симфонічної творчості, висвітлено глибину і вагомість мистецьких здобутків композитора, його роль як «першопрохідника української музики». Зокрема, О. Вальчук та О. Лукач зосередили свою увагу на питаннях теоретичного осмислення творчості М. Вериківського, значенні фольклорних традицій та їх жанрової багатоманітності.

Досліджуючи народномузичну стилістику Вериківського, О. Вальчук відзначила, що на фольклорних засадах базується духовна музика композитора. За обсягом вона незначна, але за колоритом вагома. Найкраще її характеризують двоголосі церковні жіночі хори «Розбійники», «Тілом заснувши», «Воскресни, Боже» [3, с. 33].

Звертаються дослідники до висвітлення просвітницької та виховної ролі творчості композитора. Так, В. Войтко розглядає музичну спадщину М. І. Вериківського як засіб виховання учнівської молоді [4]; А. Шинкаренко на основі власного досвіду подає рекомендації щодо проведення бесід про композитора у загальноосвітній школі на уроках

музичного мистецтва [11, с. 111-119]; Г. Дзюба висвітлює діяльність шкільного музею композитора Київської дитячої школи мистецтв № 2 ім. М. Вериківського [6, с. 62-71].

На сьогодні ряд творчих прийомів композитора залишаються недостатньо вивченими. Це пов'язано з тим, що його мистецька спадщина доволі неоднозначна, вона багатогранно віддзеркалює життєдайність природи і людських почуттів, спрямована на осмислення життєвих процесів та соціальних подій. Тому потрібно повною мірою осмислити та проаналізувати творчість композитора, щоб донести його ідеї до широких мас, адже творчий процес вимагає новаторських та глобальніших підходів до розуміння його творчості.

Донька М. Вериківського І. Вериківська – старший науковий працівник інституту літератури НАНУ, кандидат мистецтвознавства – констатує, що сьогодні скорочується репертуар М. Вериківського у Київському театрі опери і балету ім. Т. Шевченка: на сцені виконують лише опери «Тарас Бульба», «Наталка Полтавка» та «Запорожець за Дунаєм» [13]. Це пояснюється тим, що обираються твори, на які є попит в Європі. Звичайно, можна багато зазначати проблем, які виникають у питаннях українського музичного мистецтва, але потрібно пам'ятати головне – хто ти, звідки ти, і яке твоє коріння. Потрібно прищеплювати любов до свого національного і найголовніше, це осмислення того, що це нації дійсно потрібно з усвідомленням колосального потенціалу української музичної культури.

Висновки... Проаналізувавши творчість М. Вериківського та його внесок в українську музичну культуру, постає бачення багатогранності його діяльності: композитор, хормейстер, педагог, критик-публіцист, музично-громадський діяч. Наше завдання – не тільки віддати шану пам'яті композитора, але й переосмислити цінність його внеску у розвиток української музики, поглибити наукові пошуки ще не вивчених сторінок творчості митця.

У подальших наукових дослідженнях ми звернемося до висвітлення педагогічного впливу творів М. Вериківського на процес музичного сприймання учнів загальноосвітніх шкіл на уроках музичного мистецтва.

Список використаних джерел і літератури:

1. Антонюк І. Ранні видання творів Михайла Вериківського у львівських збірках (до 115 роковин від дня народження) / І. Антонюк // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 18–24.
2. Булда М. Михайло Вериківський в контексті сучасних інтернет-видань / М. Булда // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24 – 25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 24–30.
3. Вальчук О. Фольклорні джерела композиторської творчості Михайла Вериківського / О. Вальчук // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 31–38.
4. Войтко В. Музична спадщина М. І. Вериківського як засіб виховання учнівської молоді / В. Войтко // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 38–43.
5. Герасимова-Персидська Н. М. І. Вериківський. Нарис про життя і творчість / Н. М. Герасимова-Персидська. – Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1959. – 96 с.
6. Дзюба Г. Просвітницька діяльність шкільного музею М. І. Вериківського / Г. Дзюба // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 62–71.

7. Легкун О. Внесок династії Вериківських у розвиток музичної культури України / О. Легкун // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 88–92.

8. Лукач О. Жанрова різноманітність у музичній спадщині Михайла Вериківського / О. Лукач // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 93–101.

9. Черепанин М. Михайло Вериківський: ювілей композитора на тлі сучасної епохи / М. Черепанин // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 11–17.

10. Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності / Гаврило Чернихівський. – Кременець : Папірус, 1999. – 320 с.

11. Шинкаренко А. Бесіди про Михайла Вериківського у загальноосвітній школі / А. Шинкаренко // М. Вериківський в контексті української музичної культури та освіти (до 115-ї річниці з дня народження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кременець, 24–25 лист. 2011) / Тернопільська обл. рада, Управління освіти і науки Тернопільської облдержадм., КОГП ім. Тараса Шевченка. – Кременець : ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 111–119.

12. Шурова Н. С. Михайло Вериківський / Н. С. Шурова. – К. : Музична Україна, 1972. – 52 с.

13. Вериківська І. Я не знаю, чому «Наймичка» не йде в Національній опері України / І. Вериківська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ukrgazeta. plus. org. Ua / article. php?ida=363](http://ukrgazeta.plus.org/Ua/article.php?ida=363)

Транслітерований список літератури:

1. Antonyuk. I Ranni vydannj tvoriv Mykhaila Verykivskogo u lvivskikh zbirnykakh (do 115 rokovyn vid dny narodzhennj) // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dny narodzhennj): zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopilska obl. rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopilskoyi obl. derzhad. admin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011. Pp. 18-24

2. Bulda M. Mykhailo Verykivskii v konteksti suzasnykh internet-vydan // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dny narodzhennj): zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopilska obl. rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopilskoyi obl. derzhad. admin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 24-30.

3. Valchuk V. Folklorni dzhherela kompozytorskoi tvorchosti Mykhaila Verykivskogo // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dny narodzhennj): zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopilska obl. rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopilskoyi obl. derzhad. admin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 31-38.

4. Voitko V. Muzichna spadchshyna M. I. Verykivskogo yak zasib vykhovannj uchnivskoi molodi // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dny narodzhennj): zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopilska obl. rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopilskoyi obl. derzhad. admin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 38 - 43.

5. Gerasimova-Persidska N. M. M. I. Verykivskii. Narys pro zhyttj i tvorchist. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo obrazotvorchogo mystetstva i muzichnoi literatury URSR, 1959, 96 p.

6. Dzyuba G. Prosvitnytska diyalnist shkylnoho muzeyu M. I. Verykivskogo // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dny narodzhennj): zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kremenets, 24-25 lyst. 2011) /

Ternopil'ska obl.rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopil'skoyi obl'derzhadmin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 62-71.

7. Legkun O. Vnesok dynastii Verykivskikh u rozvytok muzichnoi kultury Ukrainy // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dnj narodzhennj): zb.materialiv Vseukr.nauk.-prakt.konf.(Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopil'ska obl.rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopil'skoyi obl'derzhadmin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 88-92.

8. Lukach O. Zhanrova riznomanitnist u muzichnii spadchshyni Mykhaila Verykivskogo // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dnj narodzhennj): zb.materialiv Vseukr.nauk.-prakt.konf.(Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopil'ska obl.rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopil'skoyi obl'derzhadmin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 93-101.

9. Cherepanin M. Mykhailo Verykivskii: yuvilei kompozytora na tli suchasnoi epokhy // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dnj narodzhennj): zb.materialiv Vseukr.nauk.-prakt.konf.(Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopil'ska obl.rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopil'skoyi obl'derzhadmin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 11-17.

10. Chernikhovskii G. Kremenechchyna vid davnyiny do suchasnosyi. Kremenets: Papirus, 1999, 320 p.

11. Shynkarenko A. Besidy pro Mykhaila Verykivskogo u zagalnoosvitnii shkoli // M. Verykivskii v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury ta osvity (do 115 – i richnytsi z dnj narodzhennj): zb.materialiv Vseukr.nauk.-prakt.konf.(Kremenets, 24-25 lyst. 2011) / Ternopil'ska obl.rada, Upravlinnj osvity i nauki Ternopil'skoyi obl'derzhadmin., KOGPI im. Tarasa Shevchenko. Kremenets: VTSKOGPI im. Tarasa Shevchenko, 2011, pp. 111-119.

12. Shurova N.S. Mykhailo Verykivskii. Kyiv: Muzichna Ukraina, 1972, 52 p.

13. Verykiv'ska I. Ya ne znayu, chomu «Naimychka» ne ide v Natsionalnii operi Ukrainy. [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: ukrgazeta. plus. org. Ua / article. php ?ida=363

Аннотация

Творчество Михаила Вериковского в контексте современных научных исследований

Каминская Е. С.

В статье отражены художественные достижения и вклад Михаила Вериковского в развитие украинской музыкальной культуры. Кременеччина на протяжении нескольких веков дала украинской и мировой культуре и образованию немало известных личностей. Среди них фигура Вериковского, творческое наследие которого фигурирует во всех энциклопедических изданиях Украины. Отмечено, под каким влиянием формировался М. Вериковский как композитор, хормейстер, критик-публицист, педагог, общественный деятель.

В статье раскрыты художественные достижения М. Вериковского в научных работах современных ученых, которые раскрывают значение творчества известного украинского композитора в современной украинской музыкальной культуре. Проанализированы и обобщены научные исследования современных исследователей о творческих достижениях композитора, ведь возрождение национального искусства невозможно без приумножения музыкальной культуры лучшими творческими достижениями отечественных композиторов. В исследованиях ученых-музыковедов творческая личность М. Вериковского предстает в самых разнообразных проявлениях. Рассмотрены аспекты его хорового, оперного и симфонического творчества, освещены глубина и значимость художественных достижений композитора, его роль как «первопроходца украинской музыки».

Исследования фигуры М. Вериковского направляют на необходимость переосмысления ценности его вклада в развитие украинской музыки, углубление научных поисков еще не изученных страниц творчества художника.

Ключевые слова: Михаил Вериковский, украинская музыкальная культура, музыкальное искусство, первопроходец украинской музыки, художественные достижения композитора.

Summary

Mykhaylo Verykivskyy's creativity in the context of the contemporary scientific researches

Kaminska E.S.

The article highlights the artistic achievements and contribution of Michael Verykivskoho to the Ukrainian musical culture's development. During several centuries Kremenets has presented a great number of well-known personalities the Ukrainian and world culture and education. Among them the figure of Verykivskyy is, whose creative achievement appears in all Ukrainian encyclopedias. The influence of M. Verykivskyy's formation as a composer, choirmaster, critical essayist, teacher, and public figure is also noted.

The article describes the artistic achievements of M. Verykivskyy in the scientific heritage of modern scientists who reveal the value of the works of the famous Ukrainian composer of contemporary Ukrainian music. The scientific exploration of contemporary scholars of the composer's artistic achievements are analysed and summarized, 'cause the revival of national art is impossible without augmenting the musical culture of the best creative achievements of local composers. In scientists and musicologists' researches M. Verykivskyy as a creative person appears in various forms. The article deals with the aspects of his choral, operatic and symphonic works, it highlights the depth and importance of the artistic achievements of the composer, his role as a "pioneer of the Ukrainian music."

The research of A M Verykivskyy leads to the need to rethink the value of his contribution to the development of Ukrainian music, the deepening of scientific research has not studied the works of the artist pages yet.

Key words: Mykhaylo Verykivskyy, Ukrainian musical culture, musical art, pioneer of the Ukrainian music, composer's artistic achievements.

УДК 373 : 74 / 76. 071.5 - 057, 874 (477. 43 / 44) (045)

Кравчук К.Г.,

викладач

(м.Хмельницький)

Хмельницька дитяча художня школа в культурно-мистецькому житті регіону

В статті викладено основні історичні віхи становлення та розвитку Хмельницької дитячої художньої школи. Проаналізовано основний зміст діяльності художньої школи та визначено його вплив на мистецько-культурне життя Хмельниччини. Зокрема зосереджено увагу на виставковій діяльності школи у радянський період її існування та на культурно-мистецьких заходах, що спрямовувались на популяризацію образотворчого мистецтва серед населення міста та області.

Увага приділяється управлінському персоналу школи – директорам різних років – А.Артемчуку, М.Мазуру, Б.Куценку, Н.Борецькій. Розглянуто педагогічну діяльність Л.Мазур, яка на посаді викладача образотворчого мистецтва та голови методичного об'єднання вчителів активно впроваджувала у свою педагогічну діяльність кращі зразки народного мистецтва, зокрема витинанку.

З'ясовано, що у художній школі закладався фундамент підготовки до занять художньою творчістю найбільш обдарованих до вибору професій в галузі культури та мистецтва, проте слабка матеріально-технічна база на початку історії школи складала труднощі у наборі учнів на навчання. Здійснений аналіз діяльності школи показав, що внесок Хмельницької дитячої художньої школи в розвиток культурно-мистецького життя заслуговує на те, аби бути вписаними до загальнокультурного вітчизняного мистецького контексту.

Ключові слова: художня школа, культурно-мистецьке життя, виставкова діяльність, Хмельниччина.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Вивчення соціокультурних процесів у регіональному вимірі є важливою передумовою відтворення проблем та тенденцій у культурі країни. Даний напрям досліджень є актуальним для української культури ХХІ століття, коли постає проблема визначення ролі образотворчого мистецтва та художньої освіти у формуванні всебічно розвиненої особистості, в підтримці духовного здоров'я народу, в збереженні культурної самобутності країни.

Важливе місце в регіональному культурно-мистецькому житті належить дитячим художнім школам, які в багатьох містах України почали відкриватися у 60-ті рр. ХХ ст.